C/2024/6560

12.11.2024 г.

P9_TA(2024)0172

Сроковете, в рамките на които Европейската комисия отговаря на заявленията за публичен достъп до документи

Резолюция на Европейския парламент от 14 март 2024 г. относно сроковете, в рамките на които Европейската комисия отговаря на заявленията за публичен достъп до документи (2023/2941(RSP))

(C/2024/6560)

Европейският парламент,

— като взе предвид Договора за Европейския съюз (ДЕС), и по-специално членове 1, 9, 10, 11 и 16 от него,

— като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), и по-специално членове 15 и 228 от него,

— като взе предвид Хартата на основните права на Европейския съюз, и по-специално членове 41 и 42 от нея,

— като взе предвид Регламент (ЕО) № 1049/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2001 г. относно публичния достъп до документи на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията ([1]),

— като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) 2021/1163 на Европейския парламент от 24 юни 2021 г. за установяване на правилата и общите условия за изпълнението на функциите на омбудсмана (Устав на Европейския омбудсман) и за отмяна на Решение 94/262/ЕОВС, ЕО, Евратом ([2]),

— като взе предвид решението на Европейски омбудсман от 18 септември 2023 г. относно сроковете, в рамките на които Европейската комисия отговаря на заявленията за публичен достъп до документи (стратегическа проверка OI/2/2022/OAM),

— като взе предвид Специалния доклад на Европейския омбудсман от 21 септември 2023 г. в рамките на неговата стратегическа проверка относно сроковете, в рамките на които Европейската комисия отговаря на заявленията за публичен достъп до документи (OI/2/2022/OAM),

— като взе предвид практиката на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека,

— като взе предвид своята резолюция от 13 юли 2023 г. относно публичния достъп до документи – годишен доклад за периода 2019 – 2021 г. ([3]),

— като взе предвид член 132, параграф 2 от своя Правилник за дейността,

А. като има предвид, че публичният достъп до документите, с които разполагат институциите на ЕС, е основно право, защитено от Хартата на основните права на ЕС и от Договорите; като има предвид, че гражданите трябва да могат да упражняват това право проактивно, тъй като то им позволява да упражняват ефективно правото си на контрол върху работата и дейностите на институциите, органите, службите и агенциите на ЕС, и по-специално върху законодателния процес; като има предвид, че институциите, органите, службите и агенциите на ЕС трябва да се стремят към възможно най-високите стандарти за добро управление, отчетност, откритост, почтеност и прозрачност в своето функциониране и в процеса на вземане на решения; като има предвид, че посочените стандарти са предпоставка за доверието на гражданите в институциите на ЕС;

Б. като има предвид, че целта на Регламент (ЕО) № 1049/2001 е да предостави на обществеността възможно най-широкообхватното право на достъп до документите на институциите, за да ѝ се даде възможност ефективно да упражнява правото си на контрол върху работата и дейностите на институциите на ЕС; като има предвид, че е необходимо да се гарантират методи за контрол, които съчетават дейности за демократичен надзор, контрол и мониторинг; като има предвид, че Комисията е правно задължена да оповестява документите своевременно и в съответствие с ясните срокове, определени в Регламент (ЕО) № 1049/2001;

([1]) ОВ L 145, 31.5.2001 г., стр. 43.
([2]) ОВ L 253, 16.7.2021 г., стр. 1.
([3]) Приети текстове, P9_TA(2023)0295.

В. като има предвид, че член 228 от ДФЕС и член 3 от Устава на Европейския омбудсман упълномощават Омбудсмана да извършва проверки, когато установи основания за това, въз основа на жалба или по собствена инициатива, по-специално в повтарящи се, системни или особено сериозни случаи на лошо администриране; като има предвид, че член 4, параграф 3 от Устава възлага на Омбудсмана да изпрати доклад до Европейския парламент, когато естеството или мащабът на откритията случай на лошо администриране го налагат;

Г. като има предвид, че многобройни жалби, получени от Омбудсмана, показват, че има случаи на значително забавяне, преди Комисията да вземе решение по искания за публичен достъп до документи, и че тя не е спазила сроковете, определени в приложимото законодателство; като има предвид, че специалният доклад на Омбудсмана в рамките на неговата стратегическа проверка относно времето, необходимо на Комисията за разглеждане на заявленията за публичен достъп до документи, показва, че неговите предложения не се прилагат систематично на практика и че Комисията не е извършила необходимите промени, за да се придържа към това искане; като има предвид, че на 28 ноември 2023 г. Омбудсманът представи своя специален доклад и оценка на положението пред комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи;

Д. като има предвид, че отговорът на Комисията предполага, че тя обработва заявленията за достъп до документи без съществени проблеми; като има предвид, че в отговора на Комисията ([4]) във връзка с искането на Омбудсмана за информация относно сроковете, в рамките на които Комисията отговаря на заявленията за публичен достъп до документи, тя признава колко е важно своевременното обработване на заявленията и се позовава на многобройните проблеми, породени от увеличаването на броя на заявленията и тяхната сложност; като има предвид, че новият Портал за електронен достъп до документи на Комисията очевидно е положителна стъпка по отношение на взаимодействието на Комисията с лицата, които искат достъп, и на публикуването на всички оповестени документи;

Достъп до на докупентите на Комисията

1. припомня, че правото на обществеността на достъп до документи, държани от институциите на ЕС, е установено в Договорите и Хартата на основните права и че то играе решаваща роля, за да се гарантира, че институциите на ЕС работят по прозрачен начин, което повишава легитимността ЕС и общественото доверие в него, както и неговата достоверност;

2. настоява, че институциите на ЕС, включително Комисията, са длъжни да прилагат член 15, параграф 3 от ДФЕС в съответствие с демократичните принципи, и по-специално принципите, посочени в член 10, параграф 3 от ДЕС и член 42 от Хартата на основните права; подчертава, че прозрачността е от основно значение за гарантирането на отчетността и демократичния контрол на институциите на ЕС;

3. приветства практическите препоръки на Омбудсмана относно начина, по който да се записват текстови съобщения и съобщения в реално време, изпратени или получени от служители в професионалното им качество ([5]); признава, че свързаните с работата текстови съобщения и съобщения в реално време са „документи“ по смисъла на Регламент (ЕО) № 1049/2001 относно публичния достъп до документи, и приканва другите институции, органи, служби и агенции на ЕС също да признаят това, да се съобразят съответно с препоръките на Омбудсмана и да направят тези последващи действия публично достояние;

4. припомня, че заявление за достъп до документ трябва да бъде разгледано бързо; отново изразява загриженост, че много от жалбите, получени от Омбудсмана, се отнасят до забавяния при получаването на достъп до исканите документи и че забавеният достъп се наблюдава в случаи от значителен обществен интерес; изразява дълбоко съжаление във връзка с констатациите в специалния доклад на Омбудсмана за системни и значителни забавяния по отношение на достъпа до документи на Комисията, и по-специално факта, че в 85 % от разгледаните случаи Комисията не е взела решение в законоустановените срокове, а в 60 % от случаите забавянето възлиза на повече от 60 работни дни; изразява съжаление, че Комисията не е спазва Регламент (ЕО) № 1049/2001, тъй като системно нарушава законовите срокове за публичен достъп до документи, и не съобщава своевременно решението си на заявителите, както е видно от специалния доклад на Омбудсмана; подчертава, че в съответствие с оценката на Омбудсмана тези забавяния представляват лошо администриране от страна на Комисията;

([4]) Отговор на Комисията от 28 март 2023 г. относно искане за информация от Европейския омбудсман относно сроковете, в рамките на които Европейската комисия отговаря на заявленията за публичен достъп до документи

([5]) Европейски омбудсман, „Closing note on the strategic initiative on how EU institutions, bodies, offices and agencies record text and instant messages sent/received by staff members in their professional capacity“ („Заключителни бележки относно стратегическата инициатива за начина, по който институциите, органите, службите и агенциите на ЕС регистрират текстови съобщения и съобщения в реално време, изпратени или получени от служителите в професионалното им качество“), 13 юли 2022 г.

5. подчертава, че Европейският омбудсман играе важна роля за улесняването на достъпа на гражданите до документи, по-специално когато този достъп е частично или изцяло отказан от институция, агенция или орган на ЕС; решително подкрепя препоръките на Омбудсмана към Комисията да отдаде приоритет на коригирането на това положение;

6. припомня с голяма загриженост, че през 2021 г., след искане за публичен достъп до текстови съобщения между председателя на Комисията и главния изпълнителен директор на фармацевтично дружество във връзка със закупуването от страна на Комисията на ваксини срещу COVID-19, Комисията отказа да признае, че тези съобщения попадат в обхвата на определението за „документ“ съгласно Регламент (ЕО) № 1049/2001; припомня, че регистрацията на документ е следствие от съществуването на съответния документ, а не предпоставка за неговото съществуване; отбелязва констатацията на Омбудсмана за лошо администриране от страна на Комисията в посочения случай; изразява загриженост относно факта, че Комисията не е предприела последващи действия във връзка с препоръката на Омбудсмана след неговата проверка да бъде проведено повторно търсене на съответните текстови съобщения; призовава Комисията незабавно да проведе изчерпателно търсене; изразява дълбока загриженост във връзка с увеличаващата се дистанция между гражданите и институциите на ЕС, като посочената ситуация допринесе за влошаването на това положение;

7. отбелязва с голяма загриженост, че Омбудсманът получава много жалби от граждани относно прекалено голямо забавяне при получаването на достъп до поисканите документи; подкрепя становището на Омбудсмана, че забавеният достъп на практика е отказан достъп и че административните процедури следва да бъдат рационализирани, за да се гарантира, че гражданите получават достъп до документи своевременно;

8. припомня, че според Европейския омбудсман ограниченията на достъпа до документи, и по-специално до законодателни документи, следва да бъдат изключение и да се свеждат до абсолютно необходимото; припомня също така, че всяко решение за отказ на публичен достъп до документи трябва да се основава на ясно и строго определени правни изключения, придружени с мотивирана и конкретна обосновка, която да даде възможност на гражданите да разберат отказа на достъп и да използват ефективно съществуващите правни средства за защита; счита, че използването на по-проактивен подход ще спомогне да се гарантира действителна прозрачност и да се предотвратят скъпи и обременяващи правни спорове между граждани и институции;

9. подчертава необходимостта да се гарантира, че гражданите са в състояние да следят, разбират и участват в процесите на вземане на решения в ЕС; подчертава, че Комисията, в качеството си на най-голямата институция на ЕС, следва да служи за пример, когато става въпрос за достъп до документи; подчертава, че забавянията при предоставянето на достъп могат да накърнят способността на гражданите да участват в демократичния процес, тъй като времето често е важен фактор по отношение на търсените документи и информация и те могат да загубят значението си за заявителя, ако се стигне до забавяния; подчертава, че забавянето може също така да има възпиращ ефект, така че физическите лица да решат да не упражняват основното си право на достъп до документи въз основа на предположението, че това ще отнеме твърде много време; подчертава, че нарастващият обем и сложност на исканията за достъп до документи не могат да оправдаят системните забавяния от страна на Комисията;

10. изразява убеждението, че проактивното публикуване на документи в регистъра е най-доброто решение за намаляване на броя на исканията за достъп до документи и за избягване на забавяния; подчертава, че прилагането на по-проактивен подход ще спомогне за осигуряването на действителна прозрачност, както и за избягване на излишни съдебни спорове, които може да доведат до ненужни разходи и тежести за гражданите и институциите на ЕС;

Препоръки

11. настоятелно призовава Комисията да коригира своите систематични и значителни забавяния при обработването на искания за публичен достъп до документи;

12. изисква незабавното и пълно публикуване на всички договори за закупуване на ваксини срещу COVID 19, финансирани изцяло или частично с публични средства;

13. призовава Комисията да изпълни препоръката и всички предложения от специалния доклад на Омбудсмана, по-специално относно необходимостта от по-проактивна прозрачност, повече специално заделени човешки ресурси за разглеждане на потвърдителни заявления и по-открито и конструктивно отношение към заявителите;

14. призовава Комисията да реформира начина, по който управлява публичния достъп до документи, за да се справи с основния проблем със забавянията и неспазването от нейна страна на сроковете, определени в приложимото законодателство;

15. призовава Комисията да бъде проактивна при публикуването на документи и статистически данни относно начина, по който обработва исканията за достъп до документи, включително информация относно спазването на сроковете, определени в правото на ЕС, тъй като тази информация е от жизненоважно значение за укрепването на демократичните процеси в ЕС;

16. призовава Комисията най-накрая и незабавно да публикува текстовите съобщения, които председателят на Комисията и главният изпълнителен директор на фармацевтичното дружество Pfizer са обменили по време на преговорите относно възлагането на обществени поръчки за 1,8 милиарда дози ваксини срещу COVID-19, особено с оглед на увеличаването с 25 % на цената за доза, за което липсва обяснение и което доведе до общи разходи в размер на 35 милиарда евро публични средства;

17. подчертава, че ако Комисията не предприеме мерки с цел да се справи със систематичните и значителни забавяния при обработването на искания за публичен достъп до документи, преди да бъде утвърден новият колегиум на членовете на Комисията, Парламентът ще разгледа възможността да използва всички парламентарни инструменти, които са негово разположение, за да предприеме мерки за решаване на въпроса; припомня, че Парламентът има право да заведе дело срещу Комисията пред Съда на ЕС на основание нарушение на Договорите, включително член 15, параграф 3 от ДФЕС относно правото на гражданите на ЕС и пребиваващите в ЕС лица на достъп до документи;

18. изисква от Комисията да информира Парламента относно начина, по който планира да спазва сроковете, определени в приложимото законодателство на ЕС;

° ° °

19. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на Комисията.